

وضعیت اورژانسی بیمارستان‌ها

درباره ضرورت مقاوم سازی بیمارستان های مشهد که کمبود اعتبار و تخصیص نصفه ونیمه، روند آن را کند کرده است

گزارش روز

مسئله ای را بازمی بیند

سال ۱۳۹۹ بود که نقشه تدقیق گسل های مشهد، تهیه و سپس به دستگاه های اجرایی مربوط ابلاغ شد که هر کدام متناسب با مسئولیت خود، تمهیدات لازم را برای کاهش خسارات احتمالی ناشی از زلزله در دستور کار قرار دهند تا خدای نکرده بعد از واقعه، شاهد فاجعه نباشیم؛ یکی از آن دستگاه ها وزارت بهداشت و به تبع آن دانشگاه علوم پزشکی مشهد بود؛ نهادی که مسئولیت ایمنی مراکزی را برعهده دارد که باید حتی پس از وقوع زلزله نیز به خدمت رسانی ادامه دهند. براساس همان نقشه، دو بیمارستان مشهد روی حریم گسل قرار دارند. اما اکنون که حدود هفت سال از آن ماجرا گذشته است، علی رحیمی، مدیر فنی دانشگاه علوم پزشکی مشهد، می گوید درباره قرار گرفتن این دو بیمارستان روی حریم گسل، دست کم به او ابلاغ مشخصی نشده است؛ البته مسئله فقط فراگیری این دو بیمارستان در محدوده حریم گسل نیست، بلکه آن طور که پیداست، بخش قابل توجهی از بیمارستان های مشهد به دلیل قدمت، دیگر قابلیت مقاوم سازی ندارند و باید به تدریج جایگزین شوند؛ روندی که بخشی از آن انجام شده و بخش دیگری همچنان باقی مانده است. خراسان رضوی جزو لرزه خیزترین استان های کشور است. این را آمار و همچنین کارشناسان این حوزه می گویند. مصداق اخیر آن هم اعلام رسمی مرکز لرزه نگاری کشوری مؤسسه ژئوفیزیک دانشگاه تهران است که نام استان های لرزه خیز کشور در تیرماه امسال را اعلام کرده و براساس آن، خراسان رضوی بعد از کرمانشاه و سمنان و در جایگاه سوم قرار گرفته است. به بهانه این موضوع، دوباره به ضرورت مقاوم سازی یا جایگزین کردن بیمارستان های مشهد پرداختیم؛ هر چند شهرآرآپیش از این نیز با انتشار گزارش هایی مانند «بحران سازه ها در پهنه گسل ها» که خردا امسال منتشر شد، بارها به این موضوع پرداخته است.

مقاوم سازی و جایگزینی راهکار افزایش ایمنی در برابر زلزله

اینکه در بیمارستان ها، تجهیزات از آن خود ساختمان مهم تر است، بنابراین اجرای مقاوم سازی در آن ها، بسیار سخت به نظر می رسد؛ مگر اینکه ساختمان نوساز ساخته و جایگزین شود.

بیمارستان های مشهد، استحکام لازم در برابر زلزله قوی را ندارند

رئیس بخش زلزله شناسی مهندسی و خطرپذیری مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی، مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی، می گوید و ادامه می دهد: البته گاهی اوقات ممکن است مسئولی تغییر کند و بگوید از مسائل قبلی با خبر نبوده است، اما بازهم کافی است که استعلام بگیرند تا موضوع به سادگی روشن شود. او هدف از ارائه این فایل حریم گسل را این موضوع بیان می کند که مسئولان مطلع شوند این بیمارستان ها روی گسل واقع شده اند و اگر ساختمان آن ها از نظر تاب آوری لرزه ای، قدیمی است، تمهیداتی برای آن ها اندیشیده شود.

بیت الهی در واکاوی راهکارهای حل این معضل، می گوید: معمولاً جابه جایی یک ساختمان مقدور نیست، بنابراین باید روی مقاوم سازی آن کار شود. اما اگر امکان مقاوم سازی هم نباشد، باید دنبال ساخت بیمارستان های جدید به عنوان جایگزین باشیم که اجرای این امور در حیطه وظایف واحدهای فنی وزارت بهداشت است. به گفته او، در دنیا ساختمان هایی را که بسیار حساس هستند و فرسوده محسوب می شوند اما امکان مقاوم سازی شان نیست، به انبار یا حوزه های دیگر تغییر کاربری می دهند؛ درواقع باید آن ساختمان را در نقطه امن تری قرار دهند که این موضوع، مدیریت بحران قبل از وقوع حادثه است و باید جدی گرفته شود. آیین نامه ۲۸۰۰ یا همان آیین نامه ایمنی ساختمان ها در برابر زلزله، چیزی است که بیت الهی برای تعریف ساختمان های بسیار مهم به آن استناد می کند و می گوید: باید ساختمان هایی مانند بیمارستان یا مراکز آتش نشانی بعد از حوادثی همچون زلزله نیز سرپا باشند و به مجروحان و آسیب دیدگان خدمت رسانی کنند نه اینکه خود ساختمان ها آسیب ببینند، بنابراین مقاومت آن ها بسیار اهمیت دارد. او ادامه می دهد: اما مشکل اینجاست که متأسفانه به دلیل نوع کارکرد بیمارستان ها که بامدارس و سایر مراکز متفاوت است، معمولاً امکان تعطیلی آن ها حتی به صورت موقت برای مقاوم سازی وجود ندارد، در حالی که این موضوع در مدارس باتوجه به تعطیلات تابستان یا حتی انتقال دانش آموزان به مدارس دیگر، امکان پذیر است، ضمن

گفته های بیت الهی درحالی است که علی رحیمی، مدیر فنی و نظارت بر طرح های عمرانی دانشگاه علوم پزشکی مشهد، می گوید که ابلاغیه ای درباره دو بیمارستان مشهد که گفته می شود روی حریم گسل قرار دارند، به آن ها ارائه نشده است. او بیان می کند: البته برای بیمارستان هایی که می خواستیم جدید بسازیم، بیان شده بود که در محدوده ممنوعه گسل ساخته نشود و آن هایی که از قبل در این حریم قرار داشته است، نیز تمهیدات لازم برایشان در نظر گرفته شود. اما این طور نبوده است که به طور مشخص گفته باشند بیمارستان هایی در مشهد، روی حریم گسل قرار دارند و نیازمند مقاوم سازی اند؛ دست کم من مکاتبه ای در این خصوص نداشته ام. رحیمی ادامه می دهد: گسلی که داریم، در جنوب مشهد قرار دارد و در این حوزه بیمارستان قدیمی داشتیم؛ تنها بیمارستان، ولایت بود که آن را هم کنترل کردیم و موضوع ایمنی و مقاوم سازی اش را همان زمان با مشاور، مطرح کردیم و کارهایش را انجام دادیم. او پیشینه برنامه مقاوم سازی و کنترل وضعیت عناصر سازه ای و غیرسازه ای در بیمارستان ها را مربوط به بیش از بیست سال پیش می داند و می افزاید: دربی این برنامه، وزارت بهداشت درحال پیگیری بوده و برای هر بیمارستان یک دفترچه راهنما در نظر گرفته است تا بر طبق آن اقداماتی انجام شود.

ساختمان قدیمی داشت که از نظر لرزه ای، ناپایدار بود و حتی ارزش مقاوم سازی را هم نداشت، بنابراین بخش های قدیمی، تخلیه و به اداری تبدیل شد، درحالی که تا هفت سال پیش در همین بخش ها، بیمار بستری می شد.

شریعتی و قائم^(۱)؛ در نوبت جایگزینی

او بیان می کند: برخی بیمارستان ها مانند این سینا ارزش مقاوم سازی داشتند و بنا بر همین موضوع، آن ها را اصلاح کردیم. اما به طور نمونه درباره بیمارستان شریعتی و قائم^(۲) به دنبال ساختمان جایگزین هستیم. برای جایگزینی بیمارستان قائم تلاش می کنیم از مولدسازی هم استفاده کنیم. رحیمی، اولویت اصلی و فعلی بیمارستان های مشهد برای جایگزینی را بیمارستان شریعتی می داند و توضیح می دهد: یکی از مشکلات جایگزینی بیمارستان شریعتی، زمین است؛ زیرا امکان توسعه داخل محدوده بیمارستان وجود ندارد و در حال پیگیری هستیم تا با هماهنگی آن منطقه، بتوانیم زمینی در اختیار بگیریم و بعد طرح آن را مصوب کنیم. بعد از آن، بیمارستان قائم^(۳) نیز در دستور کار قرار خواهد گرفت، اما به دلیل اینکه این بیمارستان اسکلت بتنی دارد، فعلاً مشکل حادی ندارد. او درباره زمان جایگزین کردن بیمارستان های شریعتی و قائم^(۴) اظهار می کند: از آنجایی که بیمارستان ۵۴۰ تخته خوابی شرق در حال ساخت است، احتمالاً بعد از تکمیل، بخش هایی که بحران خیزتر هستند را به این بیمارستان منتقل می کنیم. علوی و ام البنین^(۵) نیز بیمارستان های کوچکی بودند که به دلیل مسائل ایمنی تخلیه شدند؛ بیمارستان علوی سال ۱۴۰۰ تخلیه شد و به بیمارستان ولایت انتقال یافت. اخیراً نیز بیمارستان ام البنین^(۶) تخلیه شده است و قسمت هایی از آن به بیمارستان ولایت، امام رضا^(۷) و قائم^(۸) منتقل شده، اما برنامه نهایی این است که بخش زنان به صورت کامل به بیمارستان ۵۴۰ تخته خوابی شرق انتقال پیدا کند. آن طور که رحیمی می گوید، جایگزینی صرفاً این نیست که ساختمان یک بیمارستان به طور کامل تخریب شود، گاهی ممکن است در فضای بیمارستان، امکان ایجاد ساختمان جدید باشد که ابتدا این کار انجام می شود و برخی اوقات ساختمان قبلی، تغییر کاربری پیدا می کند.

نیازمند اعتبار سالانه ۵/۵ هزار میلیاردی

مدیر فنی و نظارت بر طرح های عمرانی دانشگاه علوم پزشکی مشهد با اشاره به اینکه اعتبار مقاوم سازی و جایگزینی به بیمارستان ها تعلی می گیرد، اظهار می کند: برای جایگزینی بیمارستان ها نیاز به رقم های درشت داریم که باید

از ردیف های ملی دریافت شود. درواقع سالی ۱ تا ۱/۵ هزار میلیارد تومان اعتبار نیاز داریم تا بتوانیم در بازه زمانی هفت تا هشت ساله، مشکل جایگزینی بیمارستان های موجود در مشهد را حل کنیم. اما پاسخ رحیمی درباره اینکه سال گذشته چه میزان از این اعتبار به دانشگاه علوم پزشکی مشهد تخصیص یافته، تأمل برانگیز است؛ «۵۰۰ میلیارد تومان». یعنی چیزی نزدیک به ۳۳ درصد از کل مبلغی که باید برای جایگزین شدن بیمارستان های قدیمی در نظر گرفته می شده، به دانشگاه مشهد پرداخت شده است. با این حال رحیمی، باتوجه به وعده هایی که داده شده، امیدوار است که امسال حدود ۱/۵ همت، تأمین و بخشی هم از محل مولدسازی فراهم شود. او با اشاره به اینکه سال گذشته نیز ۸۰ میلیارد تومان برای مقاوم سازی تخصیص داده شده است، اضافه می کند: با این حال پروژه ای که تاکنون طی شده، رضایت بخش بوده است. وی در توضیح بیشتر می گوید: این اقدامات، یک روزه یا چندماهه انجام نمی شود؛ به طور نمونه در حوزه ایمنی با سازمان آتش نشانی نیز تفاهمی داشتیم که در بازه زمانی سه ساله بتوانیم اقداماتی را برای بیمارستان ها اعم از خصوصی و دولتی انجام دهیم. رحیمی می گوید: برای مقاوم سازی بیمارستان های موجود در حوزه پایداری عناصر غیرسازه ای مانند تأسیسات آتش سوزی و... در حال کار هستیم تا در اثر زلزله، دچار مشکل نشوند و بعد درگام بعدی به مقاوم سازی سازه ای بپردازیم، اما اکنون اولویتمان بر پروژه هایی است که قابلیت مقاوم سازی ندارند؛ زیرا بیشتر بیمارستان های ما در مشهد خیلی قدیمی هستند.

امید در فهرست جایگزینی

مدیر فنی و نظارت بر طرح های عمرانی دانشگاه علوم پزشکی مشهد ادامه می دهد: برای بیمارستان امید نیز برنامه جایگزینی داریم؛ در همین راستا در بیمارستان امام رضا^(۹)، یک بخش هفت طبقه به همین منظور در حال ساخت است. زمانی که جایگزین شود، دیگر برای بستری بیماران سرطانی از بیمارستان امید استفاده نخواهد شد و فقط برای خدمات سرپایی به کار می رود. رحیمی درباره ایمنی بیمارستان های موجود در شهرستان ها نیز به این موضوع اشاره می کند که ساخت این مراکز بیشتر مربوط به پانزده تا بیست سال گذشته است، بنابراین از این نظر مشکلی وجود ندارد. او ادامه می دهد: فقط چند بیمارستان در شهرستان ها مانند تایباد قدیمی هستند که اکنون ساخت بیمارستان جدید این شهرستان نیز مصوب شده است یا در قوچان بیمارستانی داشتیم که تخلیه شد. همچنین بیمارستان شهرستان خواف درحال مقاوم سازی است، بنابراین وضع شهرستان ها خیلی بهتر نیست.

گزارش محرمانه سالانه برای وزارت بهداشت

«کارگروه بازرسی سریع و ارزیابی عناصر غیرلرزه ای» جایی است که طبق گفته رحیمی، این موضوعات را ارزیابی و کنترل می کند. ضمن اینکه هرسال وزارت بهداشت درباره مسائل بحرانی به صورت محرمانه از دانشگاه های علوم پزشکی گزارش می خواهد که ما نیز در مجموع نکات ایمنی گزارش ها را برای آن ها ارسال می کنیم تا بر مبنای آن ها تصمیم گرفته شود.

